

راهبرد بسیج برای آینده انقلاب

سلمان شایان‌فر*

مقدمه

نهاد برومند بسیج برآمده از اندیشه‌ها و ابتکارهای دوران‌دیشانه امام راحل (ره) بود؛ اندیشه‌ای برای تضمین و تداوم حیات نظام و جامعه نوپای اسلامی در عبور از امواج و چالش‌های گوناگون داخلی و بین‌المللی. نهاد بسیج که امامان انقلاب از آن به‌ظرافت از آن به «تفکر و گفتمان» تعبیر کردند در گذر حوادث و جریانات ۴۵ سال اخیر نشان داد که نه تنها سپر دفاعی و دژ مستحکم نظام و انقلاب اسلامی در عبور از انواع توفان‌ها و تهدیدهاست بلکه نیروی پیشران جامعه در حرکت به سمت قله‌های آبادانی و علم و فناوری است. نهاد بسیج در چهار دهه حیات پربارش در جایگاه یک نیروهای تاریخ‌ساز ظاهر شد. فصل نوینی را در تاریخ این مرز و بوم رقم زد و آغازگر تحولات و دگرگونی‌های عمیق در صحنه سیاسی-اجتماعی ایران و الهام‌بخش حرکت‌ها و جنبش‌های آزادیخواه و انقلابی در صحنه خاورمیانه شد.

بسیج حدیث ثقلین امام؛ رسالت اول، میراث‌داری

اگر قرار باشد میراث برجای مانده از مکتب والای امام صورت‌بندی و احصا شود، بدون شک در سرلوحه فهرست موارث فکری و حکومتی ایشان، بسیج قرار می‌گیرد. این نکته را جانشین شایسته امام در خطابه بلند آذرماه ۶۷ (نهمین سال حیات بسیج) گوشزد فرمودند، آنجا که امام راحل (ره) با عمیق‌ترین احساس و والاترین عبارات «رابطه پدر-فرزندی» خود با بسیجیان و منت‌های عشق و ایمان خویش به این نیروی لایزال را به زبان می‌آورد و فرمود؛ بسیج، مدرسه‌ی عشق و مکتب شاهدان و شهیدان گمنامی است که بر گلدسته‌های رفیع آن، اذان شهادت و رشادت سر داده‌اند» «درخت پُرثمری است که شکوفه‌های آن، بوی بهار وصل و طراوت یقین و حدیث عشق می‌دهد»: «افتخارم این است که خود بسیجی‌ام». بر این مبنا می‌بایست رسالت اصلی و بنیادین بسیج را حفظ و تداوم میراث بلند ارزشی و اعتقادی امام راحل (ره) بحساب آورد که در همه اعصار تکلیف مقابله با انحراف و فراموشی و عدول از خط و مکتب مدون و مجسم بنیانگذار انقلاب اسلامی را بر دوش دارد.

عصر عزیمت بسیج به میادین علمی، فرهنگی و فناوری

دوران رهبری آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) را می‌توان عصر آزمون و نقش‌آفرینی بسیج در عرصه‌های نوین فرهنگی، علمی و فناوری قلمداد کرد. نهاد بسیج در این مرحله بر بنیاد همان انگیزه‌های جهادی و ایمان و معنویت برای انجام مأموریت‌های خطیرتر از دوران جنگ و دفاع فراخوانده می‌شود. همانند آنچه در دوران امام راحل (ره) موسس و پدر و پیشوای بسیج تجربه شد، در این مرحله نیز مقام معظم رهبری رأساً امر مهم تبیین مأموریت‌ها و رسالت‌های نوین این نهاد و نقشه راه بسیج را به انجام می‌رسانند. معظم‌له در فرصت‌ها و مناسبت‌های مختلف با یادآوری معجزه نجات انقلاب و نظام اسلامی از توطئه جنگ ۸ ساله و خاطره حماسه فداکاریها و جانفشانی‌های بسیج در آن دوران طلایی، بر آن است تا نگاه خانواده عظیم بسیج را

* . استادیار و عضو هیأت علمی گروه معارف اسلامی - دانشکده شهید مطهری (ره)

به جایگاه واقعی این نیرو در عصر امروز و آینده معطوف سازد و بر مبنای همین تبیین امام خامنه‌ای، بسیج در عصر جدید در جایگاه بلند یک گفتمان، یک فرهنگ و یک تفکر نشسته است. لذا برنامه‌ها و اقدامات آن نیز می‌بایست به ترتیب بر محور «شکل‌دهی گفتمان پیشرفت» تحقق یابد و تعمیق فرهنگ خدمت خالصانه و بی‌توقع در جهت آسایش، آبادانی و عدالت اجتماعی و در نهایت تفکر پیشبرد رسالت تمدن سازی طراحی و عملیاتی شود.

پیشران جنبش علم و فناوری و محور عصر دانش بنیان

از الزامات و ملزومات اصلی نهاد بسیج برای ایفای نقش تاریخی جدید، توانمندسازی علمی و فکری خود این نیرو و نهاد بسیج است. در این مرحله لاجرم باید به تجمیع و ارتقای قدرت علمی، تکنیکی و تبیینی خویش همت گمارد. توانمندسازی علمی و افزودن حیطه‌ها و قلمروها و رشته‌ها و تخصص‌های جدید بر آموزش‌های بسیجیان از ضرورت‌های این حرکت است؛ براین اساس فصل جدید توصیه‌ها و رهنمودهای امام خامنه‌ای به این امر معطوف شده که اندیشه‌ورزی و پژوهشگری در سرلوحه و دستور کار نیروهای انقلابی و جهادی قرار گیرد و تصمیم‌گیران و کادر نظام اسلامی نباید از شناسایی استعدادها، پرورش و تعلیم جوانان مومن و در نهایت انباشت سرمایه نیروی فکری و خلاق غفلت کنند. بی‌سبب نیست که طی سال‌های اخیر بیشترین نشست علمی رهبر معظم انقلاب به دانشگاهیان و دانشجویان بسیجی اختصاص یافته‌است. خوشبختانه در راستای همین دغدغه‌های معظم‌له نخبگان بسیجی در این مرحله به سلسله تلاش‌ها، ابتکارها و تولیداتی همت گماشته‌اند که به تدریج آثار و ثمرات آن نمایان شده است. در حال حاضر اجزای مختلف نیروهای مومن و جوان بسیج در حوزه‌های علمی عهده‌دار پروژه‌های مهم تحقیقاتی، فناوری و آزمایشگاهی شده‌اند؛ در این مدت جامعه جهادی دانشگاه، چهره‌های درخشانی را در فتح قله‌های دانش هسته‌ای، علوم نانو یا سلول‌های بنیادی به جامعه معرفی کردند که در صدر آن‌ها دانشمندان شهید هسته‌ای، بنیانگذار کانون سلول‌های بنیادی شهید کاظمی، طهرانی مقدم و ... قرار دارند. ملموس‌ترین نتایج فعالیت‌های علمی و جهادی بسیج در شرکت‌های دانش بنیان بروز و ظهور یافته است، به گونه‌ای که طبق آمارهای معاونت فناوری ریاست جمهوری، طی دو سه سال اخیر بیشترین اختراعات و تولیدات مراکز دانش بنیان بنام مهندسين و دانش‌آموختگان بسیجی ثبت شده است و آن‌ها بسیاری از رکوردها را در ابداع ابزارها و تجهیزات کاربردی در حوزه‌های پزشکی، بهداشت، حمل و نقل و خدمات اجتماعی جابجا کرده‌اند.

بسیج مخاطب اصلی بیانیه گام دوم و مجری سند راهبردی آینده نظام

بر اساس تبیین مقام معظم رهبری از میان مراحل پنج‌گانه انقلاب اسلامی (شکل‌گیری انقلاب اسلامی، استقرار نظام مقدس جمهوری اسلامی، تحقق دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن نوین اسلامی) در بیانیه گام دوم انقلاب، سه مرحله باقی مانده است: تحقق دولت اسلامی، جامعه پردازی و تشکیل تمدن نوین اسلامی. معظم‌له ۷ عرصه را برای نقش‌آفرینی مشخص فرمودند که عبارتند از: علم و دانش، اخلاق و معنویت، عدالت و مبارزه با فساد، اقتصاد، عزت ملی، استقلال و آزادی و سبک زندگی ایرانی و اسلامی.

رهبر معظم انقلاب در راستای بیانیه گام دوم، بسیج را مظهر مردم‌سالاری دینی و اسلامی می‌خواند و می‌فرماید که اگر بسیج مردم را در همه صحنه‌ها پای کار بیاورد و خصوصاً در مسئله اقتصاد، اقتصاد مردم‌پایه خواهد شد و اقتصاد مقاومتی تحقق پیدا می‌کند. بر همین اساس بسیج و بسیجیان را باید مخاطب اصلی بیانیه گام دوم قلمداد کرد. چراکه به تعبیر دقیق سردار سلیمانی، بسیج ستون فقرات تشکیلاتی و حزب

مجسم انقلاب اسلامی است و بالتبع سازمانی با این فلسفه وجودی می‌بایست دارای برنامه مدونی بوده و نسبت به آینده انقلاب و نظام کادرسازی نماید؛ استعدادها، نخبگان و سرمایه‌های انسانی را جذب و شکوفا سازد تا بتواند درنهایت آن آرمان‌ها و ایده‌های والا را عملیاتی سازد. امام خامنه‌ای تحقق امر مهم؛ دولت و جامعه اسلامی را در گرو به صحنه آمدن مردم می‌بینند، حال می‌توان این پرسش را مطرح کرد که نیروی پیشقراول و بستر ساز این حضور حیات‌بخش و سرنوشت ساز مردم کیست؟ در قاموس اندیشه امامان انقلاب بدون شک این نیروی پیشران مشارکت و حضور سرنوشت مردم نهادی جز بسیج نیست؛ نیرویی که از خصایص و شرایطی مثل برخورداری از نفوذ و محبوبیت خاصی در میان همه سطوح و لایه‌های اجتماعی برخوردار باشد.

در فرایند حساس شکل‌دهی به جامعه و دولت مردم‌محور، انتظار می‌رود نهاد بسیج علاوه بر احیاء، تقویت و تعالی پایگاه‌های مقاومت بسیج و نیز حوزه‌ها و کانون‌های قشری بتواند با بهره‌گیری و بسیج ظرفیت‌های عمومی و مردم نهاد را نظیر: مساجد، شوراهای کانون‌های قرآنی، هیأت‌های مذهبی، اصناف و محلات فعال‌تر نموده و با تکیه بر این ارکان و اجزای جامعه مسائل مختلف مردم، مطالبات و نیازهای بر زمین مانده‌ی نظام و انقلاب را رفع کند و به‌صورت پلکانی اهدافی چون تحقق و تقویت محلات، روستاها و شهرهای اسلامی را که پیش‌درآمد جامعه و دولت اسلامی و در یک کلام الگوی مردم سالاری دینی است، محقق سازد.

بسیج در محور راهبرد پدافند غیرعامل

ایران روی گسل بزرگی از بحران‌ها و بلایای طبیعی قرار گرفته است، ورود به این عرصه از چالش‌ها برای نهاد بسیج یک تجربه کاملاً نو بود که خوشبختانه اولین آزمون موفق خود را در چند رشته از بحران‌های بزرگ و سهمگین به نمایش گذاشت. حضور چشمگیر و داوطلبانه نیروهای بسیج در زلزله بزرگ کرمانشاه، سیل خوزستان و لرستان باعث شد مردم و مدیران ارشد نظام حساب ویژه‌ای روی کارکرد گره‌گشای بسیج بگشایند. نقطه عطف در نقش اجتماعی بسیج در دوره کرونا ظهور یافت؛ بحرانی که امنیت جامعه و توانایی نظام را توأمان به چالش کشیده بود، با ورود تمام قد بسیج به عرصه تأمین سلامت و پروژه بزرگ واکسن عمومی کرونا و عارضه‌یابی در قالب «طرح سپهبد پاسدار شهید حاج قاسم سلیمانی» به صورت جهادی وارد میدان عمل شود و همه ظرفیت‌ها را برای مقابله، کنترل و کاهش آسیب‌ها پای کار آورد و همزمان با اجرای طرح موفق سردار سلیمانی رئیس سازمان بسیج مستضعفین برای مهار آسیب‌های روانی و اجتماعی خانوارها در قالب کمک‌های مومنانه روح تازه‌ای در نشاط عمومی جامعه دمیده شد و با بسیج خیرین و نیز مساعدت‌های سازمان بسیج مستضعفین امید و نشاط در جامعه تجلی یافت و جلوه‌های زیبایی از جهاد امیدآفرینی و نشاط در سطوح مختلف جامعه به منصفه ظهور رسید؛ پس از این بود که بسیج جایگاه ویژه‌ای در دکترین پدافند غیرعامل یافت و ثابت کرد که حقیقتاً به تعبیر رهبر معظم انقلاب «بسیج کلید طلایی حل مشکلات جامعه است.»

بسیج و اقتصاد مقاومتی - نهضت خدمت رسانی به محرومان و حاشیه‌نشینان

انقلاب اسلامی در سرلوحه خود آرمان والای نجات محرومان را دارد و نهاد بسیج از بطن این آرمان تغذیه کرده و تولد یافته است. صرف‌نظر از اینکه قاطبه بدنه اجتماعی بسیج از همین طبقات برخاسته است، در میدان عمل نیز خدمت به محرومان و اردوهای جهادی در مناطق دوردست و حاشیه شهرها، یکی از پرجاذبه‌ترین بخش‌ها برای نیروهای جوان و نسل جدید بسیج را شکل می‌دهد که برای پیشبرد این راهبرد،

نهاد بسیج می‌بایست ظرفیت‌های دیگر دستگاهها و مدیریت‌های استانی و محلی را به صحنه آورد؛ از استاندار و شهردار گرفته تا فرماندار و دیگر مسئولان و دستگاه‌ها برای مشارکت در پروسه خطیر محرومیت زدایی توجیه و ترغیب شوند و با همراهی جوانان انقلابی عازم پای کار جهادی شاهد شکوفایی و تعالی جامعه در حوزه‌های مختلف باشیم. بسیج با تکیه بر ظرفیت عظیم جهادگران بسیجی و خدمتگزاران بی‌منت با بهره‌گیری از سایر اجزای جامعه، می‌تواند در زدودن چهره محرومیت از سیمای شهرها و آبادی‌های ایران اسلامی گام‌های موثری بردارد چنانکه در طول یکی دو دهه اخیر اقدامات جهادی بسیجیان و گسیل جوانان برای نقش‌آفرینی در عمران و آبادانی کشور به صورت خودجوش و آتش به اختیار اما به صورت هدفمند و سازماندهی شده مصادیقی از این مدعاست. به راستی که بسیج پاره تن مردم است و بسیجیان هرگز مصالح مردم را فراموش نمی‌کنند و برای تحقق آنها حتی از بذل جان نیز دریغ نمی‌ورزند که تقدیم چندین شهید در اردوهای جهادی نیز موید این گفتارست.

جنگ ترکیبی و شناختی و عرصه جهاد تبیین

نظام اسلامی در چهارمین دهه از حیات خویش با رشته‌ای جدید، پیچیده و پرخطر از تهدید مواجه شده است که به آن تهدید نرم افزاری یا جنگ شناختی اطلاق می‌شود. این تهدید مولود عصر ارتباطات و اطلاعات است و بستر اصلی این نبرد، فضای مجازی و هدف غایی آن تغییر و مهندسی افکار عمومی است به گونه‌ای که سرانجام این پروسه به جابجایی ارزش‌ها، رنگ باختن باورها، سستی اعتقادات و در یک کلام به پذیرش سبک جدیدی از زندگی و هنجارهای جهان لیبرال توسط شهروند مسلمان منتهی می‌شود. در این عرصه شبکه‌های تبلیغاتی و رسانه‌ای جبهه دشمن سرمایه گذاری گسترده حول ریزش بدنه اجتماعی انقلاب، دامن زدن به قطب بندیها و شکاف‌های قومی، فرهنگی و عقیدتی، تشکیک در آرمان‌ها، ناامیدسازی و ایجاد بحران ذهنی در نسل جدید انجام داده است. واضح است که در این عرصه سخت، نهاد بسیج و طیف حافظان انقلاب و نظام اسلامی با چه رسالت دشوار و خطیری روبرو هستند. رهبر معظم انقلاب در همین راستا کار تبیین و روشننگری افکار عمومی در این مرحله را یک جهاد کامل خواندند و به آحاد نیروهای فکور و فهیم انقلاب فراخوان حضور و نقش‌آفرینی در این عرصه را صادر فرمودند: «جهاد تبیین یک فریضه فوری و قطعی است».

در این راستا نیز می‌بایست مخاطب اصلی فراخوان رهبر معظم انقلاب را بسیج به حساب آورد. بویژه طیف دانشجویی و دانشگاهی و رسانه‌ای انقلاب که نقش حیاتی در این عرصه بر دوش دارند، لازم است با پیشگامی در روایت اول و ارائه تصویر درست و حقیقی از واقعیت دشمن را در این عرصه مسلوب‌الاراده ساخته و اجازه مهندسی اذهان و افکار آحاد مردم و جوانان و نوجوانان عزیز را به آنها ندهند. ورود به این عرصه مستلزم حمایت از نیروهای نخبه و فعال در حوزه فضای مجازی و شبکه‌سازی گسترده سایبری است تا برای شکستن مرزهای دانش و فناوری در حوزه‌های هوش مصنوعی، علوم شناختی، کوانتوم و سایر عرصه‌های مرتبط میدان‌داری نماید.

برهم زدن ترتیبات سیاسی و امنیتی جبهه سلطه برای ایران و خاورمیانه

طراحی و مهندسی آمریکا و غرب برای ایجاد حرکت‌های براندازانه در قالب خاورمیانه نوین از جمله حوادث طوفانی بود که به‌صورت یک آزمون بزرگ فراروی نیروی بسیج و همقطاران آن در جبهه مقاومت ظاهر شد. با حضور هوشیارانه و فداکارانه بسیج، ایران اسلامی سال گذشته یکی از فتنه‌های بزرگ را از سر راه انقلاب

برداشت و این در حالی بود که جبهه سلطه در دیگر نقاط حساس جهان اسلام همچنان برای اجرای فازهای دیگر این طرح تغییر نظام و روی کارآوردن جریانهای غربگرا طراحی و سرمایه گذاری می کرد. نقطه اوج این طراحی و تلاش در جنگ داخلی سوریه نمایان شد در این مرحله است که امام خامنه ای دکتترین توسعه و توانمندسازی جبهه مقاومت از تهران تا دمشق و صنعا و بیروت را مطرح می کنند. مظهر و پرچمدار این رستاخیز عظیم بسیج و مقاومت در جهان اسلام، سردار شهید حاج قاسم سلیمانی بود که اکنون یک الگوی مجسم برای مواجهه با طراحی ها و توطئه های جبهه سلطه برای آحاد خانواده بسیج و طیف نیروهای مقاومت از عراق و یمن تا لبنان و سوریه و فلسطین به یادگار نهاده است.

بسیج گام دوم انقلاب یا بسیج نوین با تمسک به ریسمان الهی، ولایت مداری و مردم داری و مردم یاری برای چلّه دوم انقلاب با نگاه به گذشته پرافتخار بسیج و درس آموزی از فراز و فرودهای آن خود را برای تحقق تمدن نوین اسلامی و تلاش برای طلوع خورشید عظمای ولایت آماده می نماید. بدیهی است توجه به ساخت درون با اتکاء به نیروی عظیم جوان کشور و پرهیز از انفعال و نگاه وابسته به بیرون مقدمه این نقش آفرینی است که الحمدلله بسیج در طول سالیان متمادی به عنوان شجره طیبه انقلاب در مصاف با شجره های خبیثه و در میادین سخت، نیمه سخت و نرم سربلند و استوار در کنار مردم و با همراهی مردم برگ های زرینی در صحیفه انقلاب و مجاهدت های مردم رقم زده است و بدون تردید در معماری و ساخت آینده نظام اسلامی و مقدمه سازی برای تشکیل حکومت عدل گستر مهدوی با راهبردهای ویژه ای با محوریت مردم و جذب و سازماندهی و آموزش جوانان مومن و انقلابی در کنار توجه به ساخت درون از رصد و پایش دشمنان نیز مغفول نخواهد ماند و با تقویت هژمونی بسیج آینده ای پراز امید و نشاط را برای مردم به ارمغان خواهد آورد. «ان شاء الله»